ЕВРОПЕЙСКА
КОМИСИЯ

Брюксел, 17.10.2024 г.
COM(2024) 464 final

ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И СЪВЕТА

Четвърти годишен доклад относно скрининга на преките чуждестранни инвестиции в Съюза

{SWD(2024) 234 final}

ВЪВЕДЕНИЕ

Настоящият доклад е четвъртият годишен доклад на Европейската комисия относно прилагането на Регламента на ЕС за скрининг на преките чуждестранни инвестиции (ПЧИ) („Регламента за скрининг на ПЧИ“ или „Регламента“).

Настоящият доклад обхваща 2023 година и дава представа за функционирането на скрининга на ПЧИ в ЕС и за развитието на националните механизми за скрининг. Той допринася за отчетността на Съюза в област, в която прозрачността по отношение на отделните сделки не е нито възможна, нито удачна предвид засегнатите интереси във връзка със сигурността.

Настоящият документ се основава на докладите от 27-те държави членки и на други източници и се състои от четири глави:

- глава 1 за тенденциите и цифрите за ПЧИ в ЕС;
- глава 2 за законодателните промени в държавите членки;
- глава 3 за дейностите на държавите членки за скрининг на ПЧИ;
- глава 4 за механизма за сътрудничество на равнището на ЕС в областта на скрининга на ПЧИ.

Настоящият годишен доклад е важен с оглед на стратегическия контрол на търговията и инвестициите, за да се гарантира сигурността в Европейския съюз.

ГЛАВА 1 — ПРЕКИТЕ ЧУЖДЕСТРАННИ ИНВЕСТИЦИИ В ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ

1. Общо развитие

През 2023 г. нетните глобални потоци на ПЧИ[1] намаляха за втора поредна година, като спаднаха под равнищата от 2021 г. Входящите глобални потоци възлизаха на малко над 1 трилион евро спрямо 1,2 трилиона евро през 2022 г. (фигура 1), което означава, че през 2023 г. е било налице намаление с 15 % спрямо предходната година. Спад на нетните входящи потоци на ПЧИ през 2023 г. (в сравнение с 2022 г.) се наблюдаваше и при важни получатели на ПЧИ, като САЩ (-6,2 %) и Китай (-8 %). За разлика от глобалната низходяща тенденция през 2023 г., в ЕС-27 през същата година се наблюдаваше увеличение на нетните входящи потоци на ПЧИ в сравнение със стойностите, наблюдавани през предходната година, и съответно обръщане на тенденцията на спад. Въпреки това нетните входящи потоци останаха отрицателни: -50 милиарда евро в сравнение с -135 милиарда евро през 2022 г.[2].

Фигура 1: Входящи нетни потоци на ПЧИ в световен мащаб и в ЕС[3]

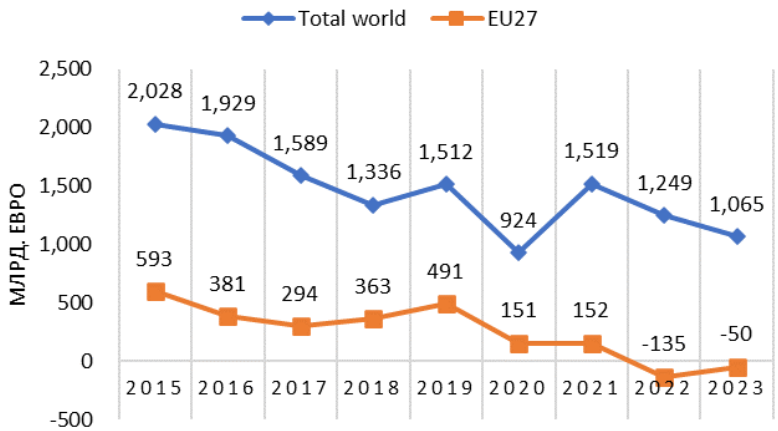

Източник: данни на ОИСР, извлечени на 7.5.2024 г. Данните се отнасят до нетните входящи потоци на ПЧИ.

[1] В работния документ на службите на Комисията, придружаващ настоящия годишен доклад, са представени алтернативни показатели за дейността на ПЧИ, които не се основават на потоците, имащи потенциал за големи колебания.

[2] Резултатът за ЕС-27 за 2023 г. се дължи главно на намаляването на входящите ПЧИ в Нидерландия и отново в Люксембург, вж. ОИСР, ПЧИ В ЦИФРИ, април 2024 г. — на разположение на адрес: https://www.oecd.org/investment/investment-policy/FDI-in-Figures-April-2024.pdf. Отрицателните стойности на входящите потоци от ПЧИ до голяма степен се обясняват със значителните оттегляния на инвестиции (поради отрицателни капиталови и дългови компоненти, включващи холдингови дружества), извършени в тези две държави през 2023 г. Нидерландия (с отчетен входящ поток на ПЧИ от -135 милиарда евро през 2023 г.) по-специално допринесе за отрицателния нетен входящ поток в ЕС-27, тъй като през четвъртото тримесечие на 2023 г. някои многонационални дружества преместиха дейността си в други държави.

[3] Следва да се отбележи, че в сравнение с миналата година данните са били леко преразгледани от ОИСР.

Броят на сделките с чуждестранни инвестиции[4] в ЕС-27 обаче показва възходяща тенденция между 2015 г. и 2023 г. (колоните във фигура 2). Въпреки че икономиката е изправена пред многобройни значителни предизвикателства, през последните пет години ЕС-27 е получавал средно 4761 преки чуждестранни инвестиции (ПЧИ) годишно. Положителната кумулативна тенденция потвърждава отвореността на държавите от ЕС към чуждестранните инвестиции.

Кумулативният брой на сделките с ПЧИ се е увеличил от 5430 през 2015 г. на 48 231 през 2023 г. [5] Най-резките увеличения на годишна база бяха наблюдавани през 2017 г. и 2018 г. (съответно с 60 % и 44 % годишно увеличение), последвани от по-умерено годишно увеличение от 26 % през 2019 г., преди пандемията да предизвика забавяне през 2020 г. Ако се разгледат поотделно двата вида ПЧИ, чуждестранните СП са се увеличили от 2423 през 2015 г. на 20 317 през 2023 г. По подобен начин чуждестранните инвестиции „на зелено“ са отбелязали кумулативно увеличение от 3007 проекта през 2015 г. на 27 914 през 2023 г.

Фигура 2: Годишен кумулиран брой на сделките и тенденции в потоците на ПЧИ в ЕС-27 за периода 2015—2023 г.

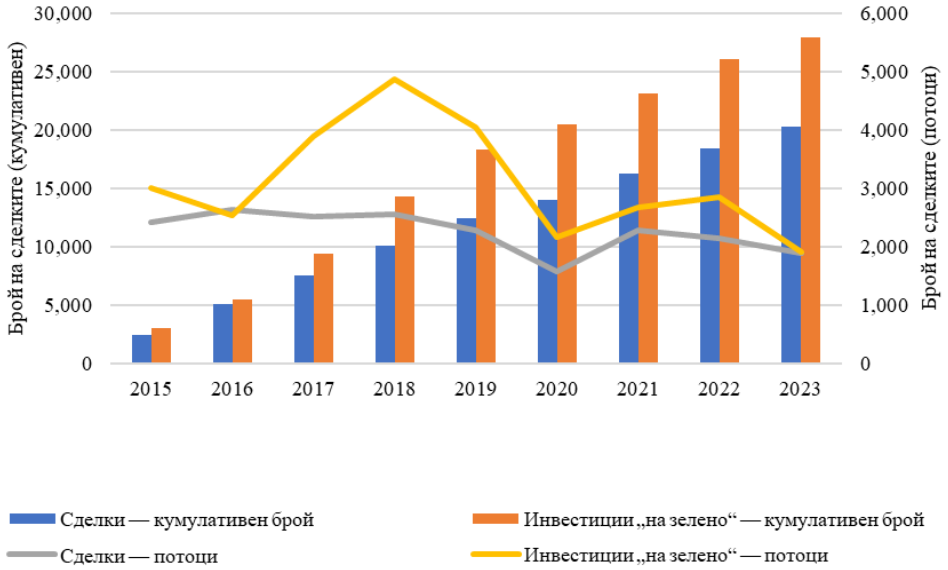

Източник: изчисления на JRC въз основа на данни на Bureau van Dijk, извлечени на 11.3.2024 г. от Orbis M&A и Orbis Crossborder Investment. Данните за 2015 г. съответстват на потоците на ПЧИ през 2015 г., докато колоните за следващите години отговарят на кумулативния сбор от годишните потоци. Данните през първоначалната година (2015 г.), използвани при изчисляването на кумулативния брой сделки, съответстват на потока от сделки, наблюдаван през тази година.

[4]Преките чуждестранни инвестиции може да са под две различни форми: инвестиции „на зелено“ и сливания и придобивания (СП). Международните инвестиции „на зелено“ обикновено включват създаването на ново дружество или изграждане на съоръжения в чужбина, докато при международното сливане или придобиване се прехвърля на собственик в чужбина собствеността върху съществуващи стопански активи.

[5]Приблизителна стойност като кумулиран брой на чуждестранните сделки, считано от 2015 г., т.е. данните за 2015 г. се отнасят до потока от ПЧИ.

Въпреки това глобалната низходяща тенденция на входящите потоци на ПЧИ, представена на фигура 1, се наблюдава и при потоците въз основа на данните на ниво сделка (редовете във фигура 2). През 2021 г. започна усилено възстановяване след COVID-19, като през тази година броят на сделките достигна нивата от 2019 г., но впоследствие чуждестранните придобивания се забавиха на годишна основа през 2022 г. в сравнение с 2021 г. (-5,4 %) и още веднъж през 2023 г. в сравнение с 2022 г. (-13 %). Що се отнася до инвестициите „на зелено“, не е наблюдавано подобно увеличаване на броя на проектите след COVID-19 в сравнение с 2019 г. и въпреки че през 2022 г. е регистрирано годишно увеличение от 7,1 % в сравнение с 2021 г., потокът от проекти към ЕС е намалял значително през 2023 г. в сравнение с 2022 г. (-33 %). През 2023 г. ЕС-27 е получил 1885 чуждестранни сделки (в сравнение с 2156 през 2022 г.) и 1902 чуждестранни проекта „на зелено“ (в сравнение с 2858 през 2022 г.). Наблюдаваната през 2023 г. низходяща тенденция спрямо предходната година е резултат от продължаващата и увеличаваща се несигурност[6], засягаща икономиката на ЕС, и затягането на паричната политика, считано от втората половина на 2022 г.

2. Основни държави на произход на чуждестранните инвеститори

Сравнението между 2022 и 2023 г. на сделките с чуждестранни инвестиции по юрисдикции на произход показва, че въпреки общия спад с 24 % през 2023 г. в сравнение с 2022 г., броят на СП от някои юрисдикции, като например офшорните финансови центрове (ОФЦ), се е увеличил с 26 % (фигура 3).

*Фигура 3: Брой на придобиванията на дялови участия * (вляво) и инвестициите „на зелено“ (вдясно) в ЕС през 2023 г. и 2022 г. — Данни по чуждестранна юрисдикция (десетте най-големи инвеститори)*

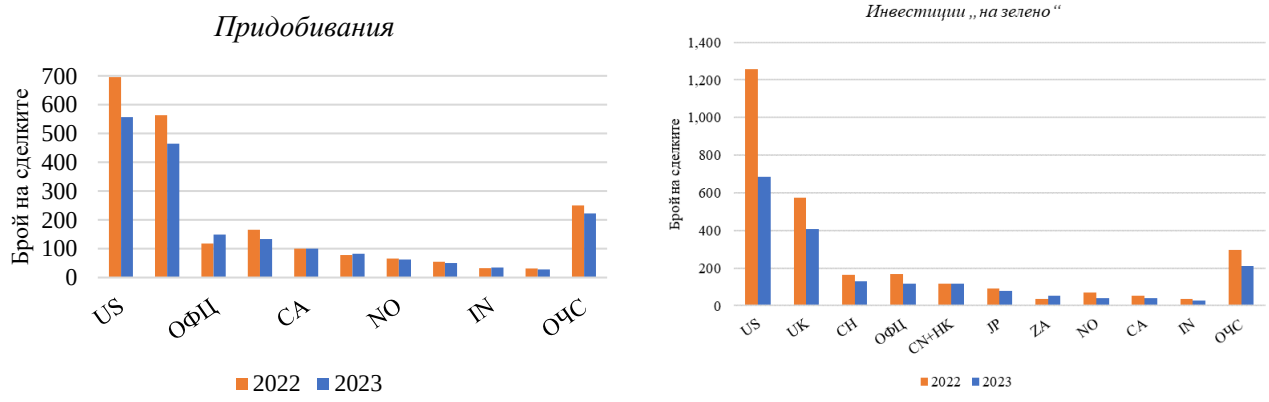

[6] Агресивната война на Русия срещу Украйна навлезе в третата си година през февруари 2024 г. Геополитическото напрежение и разширяването на конфликта в Близкия изток са допълнителни източници на риск.

Източник: изчисления на JRC въз основа на данни на Bureau van Dijk, извлечени на 11.3.2024 г. от Orbis M&A и Orbis Crossborder Investment. ОФЦ: офшорни финансови центрове[7]. ОЧС: останалата част от света. (*) Придобиванията на дялово участие в размер над 10 % от капитала на предприятия в ЕС-27.

През 2023 г. САЩ продължават да са основният чуждестранен инвеститор в ЕС-27, като на тях се падат 30 % от всички придобивания (557 сделки) и 36 % от инвестициите „на зелено“ (687 проекта). САЩ запазиха първото си място въпреки резкия спад през 2023 г. спрямо предходната година както на броя на придобиванията (-20 %), така и (най-вече) на проектите „на зелено“ (-45 %). Инвеститорите от Обединеното кралство представляват 25 % (465 сделки) от всички придобивания през 2023 г. и 21 % (407) от проектите „на зелено“ в ЕС-27, като заемат второ място в класацията на чуждестранните юрисдикции. В този случай придобиванията и проектите „на зелено“ също намаляха през 2023 г. в сравнение с данните за 2022 г., като спаднаха на годишна основа съответно с -17 % и -29 % за всеки вид ПЧИ.

Сключването на сделки от ОФЦ, което представлява 7,9 % от сделките за придобиване на дялово участие, се е увеличило с повече от 26 % през 2023 г. в сравнение с 2022 г. Чуждестранните сделки с произход от Япония (+ 5,1 %) и Индия (+ 6,1 %) също нараснаха през 2023 г. Отрицателна тенденция спрямо предходната година по отношение на СП се наблюдава по отношение на Швейцария (-19 %), Норвегия (-6,1 %) и Китай (-9,1 %), докато чуждестранните сделки от Канада остават стабилни. Що се отнася до инвестициите „на зелено“, десетте най-значими юрисдикции на произход (с изключение единствено на Южна Африка) са отбелязали общ спад на годишна база по отношение на броя на проектите през 2023 г., като годишните спадове варират от -0,9 % за Китай до -39 % за Норвегия и -31 % за ОФЦ.

3. Най-добри дестинации за чуждестранните придобивания

Броят на чуждестранните сделки в ЕС като цяло е отчел спад в повечето държави членки през 2023 г. в сравнение с 2022 г. (фигура 4), с малки изключения при придобиването на дялово участие, като Полша, Финландия и Ирландия.

[7]Основните офшорни държави по брой сделки през 2023 г. са (по азбучен ред): Бермудски острови, Британски Вирджински острови, Кайманови острови, Лихтенщайн и Монако. За пълен списък на ОФЦ вж. напр. Работен документ на службите на Комисията — Последващи действия във връзка със съобщението на Комисията „Създаване на благоприятни условия за преките чуждестранни инвестиции при осигуряване на защита на основните интереси“ — SWD(2019) 108 final — 13 март 2019 г.

Фигура 4: Брой на придобиванията на дялови участия (вляво) и инвестициите „на зелено“ (вдясно) през 2023 г. и 2022 г. — Данни по държава членка на получаване (десетте най-големи получатели в ЕС-27)*

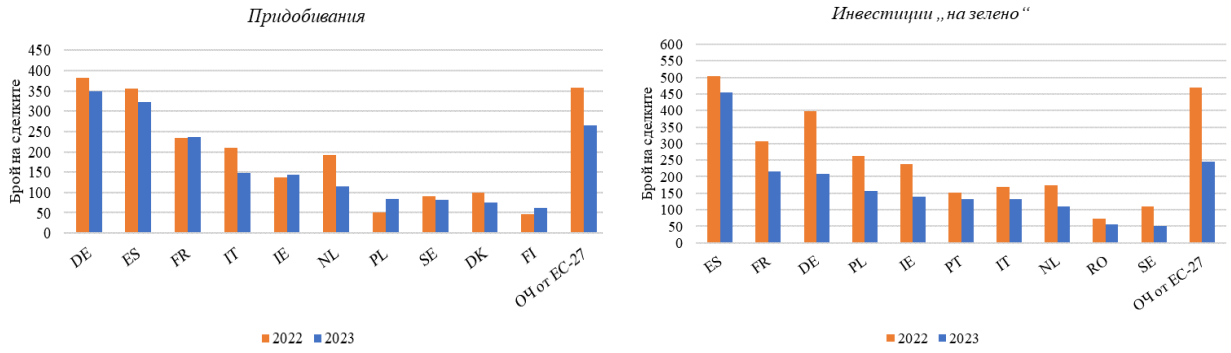

Източник: изчисления на JRC въз основа на данни на Bureau van Dijk, извлечени на 11.3.2024 г. от Orbis M&A и Orbis Crossborder Investment. „ОЧ от ЕС-27“ означава „Останалата част от ЕС-27“. (*) Придобиванията на дялово участие в размер над 10 % от капитала на предприятия в ЕС-27.

Германия и Испания са основните дестинации за чуждестранни придобивания, като през 2023 г. са представлявали съответно 19 % (349 сделки) и 17 % (323 сделки) от общия размер на сделките. През 2023 г. двете държави членки са отбелязали сходен спад на годишна база в броя на приетите чуждестранни придобивания (около -9 %). Други значими дестинации в ЕС, като дял от СП, са Франция (13 %), Италия (7,9 %) и Ирландия (7,6 %). Повечето държави членки са отбелязали спад в броя на сделките през 2023 г., като най-голям е спадът в Италия (-29 %) и Нидерландия (-40 %). В Ирландия (+4,4 %), Полша (+70 %) и Финландия (+33 %) се наблюдава по-голяма активност по отношение на СП. Чуждестранните придобивания на френски дружества са се увеличили незначително през 2023 г. в сравнение с 2022 г.

Чуждестранните инвестиции „на зелено“ през 2023 г. са били предназначени главно за Испания и Франция, които са получили съответно 24 % (455 проекта) и 11 % (217 проекта) от всички проекти, следвани отблизо от Германия (с дял от 11 %). Спадът в броя на проектите на годишна база е бил особено осезаем в Германия (-48 %), въпреки че проектите, предназначени за Испания и Франция, също са намалели (съответно с -9,9 % и -29 %).

4. Конкретна информация по сектори

Петте най-големи категории сектори[8] са отбелязали спад на чуждестранните инвестиции на годишна база през 2023 г. в сравнение с 2022 г., с изключение на придобиванията в областта на професионалните дейности и научните изследвания (ПДНИ) (фигура 5).

Фигура 5: Дялови участия (брой) (вляво) и инвестиции „на зелено“ (вдясно) през 2023 г. и 2022 г. — по сектори по NACE Rev. 2 (петте най-големи категории)*

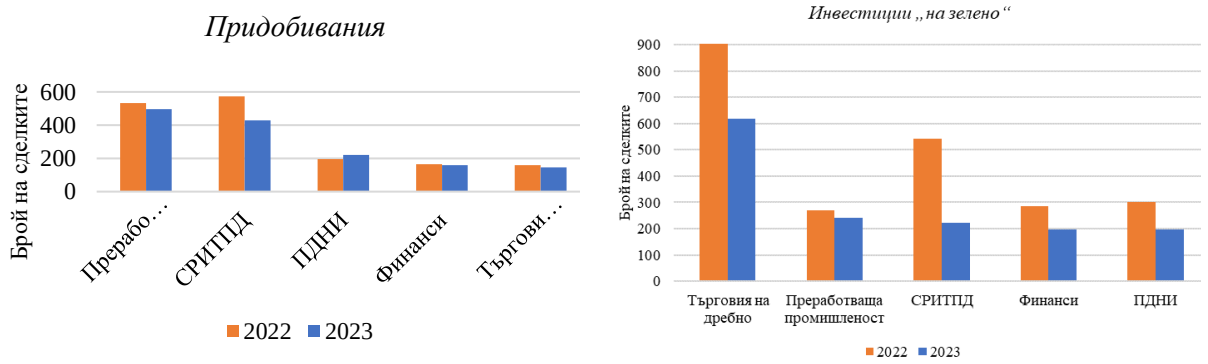

Източник: изчисления на JRC въз основа на данни на Bureau van Dijk, извлечени на 11.3.2024 г. от Orbis M&A и Orbis Crossborder Investment. ПДНИ означава професионални дейности и научни изследвания (NACE Rev. 2, раздел M) и включва, наред с другото, съоръженията за научноизследователска и развойна дейност. СРИТПД е създаване и разпространение на информация и творчески продукти; далекосъобщения (NACE Rev. 2, раздел J). (*) Придобиванията на дялово участие в размер над 10 % от капитала на предприятия в ЕС-27.

През 2023 г. преработващата промишленост, с дял от 26 % от чуждестранните придобивания (496 сделки), надмина СРИТПД (с дял от 23 %, или 428 сделки) като основен сектор на търговската дейност. Това се дължи на непрекъснатия спад на чуждестранните придобивания в сектора на СРИТПД (-25 %) през 2023 г. в сравнение с 2022 г., докато спадът в преработващата промишленост е бил по-слаб (-6,8 %) през същия период. ПДНИ са класирани на трето място с дял на чуждестранните сделки от 12 %, следвани от финансите (8,5 %) и търговията на дребно (7,7 %). ПДНИ са единственият сектор, при който броят на сделките през 2023 г. се е увеличил на годишна база (+ 12 %).

Що се отнася до инвестиции „на зелено“, дейностите, свързани с търговията на дребно, представляват почти една трета (33 %) от чуждестранните проекти през 2023 г. (618 проекта). През 2023 г. преработващата промишленост се превърна във втория най-важен сектор за инвестиции „на зелено“, като измести сектора на СРИТПД с подобен дял от около 12 % от проектите. Инвестициите „на зелено“ в сектора на СРИТПД също отбелязаха най-голям спад на годишна база в броя на проектите (-59 %) в сравнение с 2022 г., докато преработващата промишленост отбеляза най-малък спад в броя на проектите (-10 %) през същия период.

Допълнителна информация

[8] Използваните категории се основават на общата структура на NACE Rev. 2, вж.: https://ec.europa.eu/eurostat/web/nace

Повече подробности относно горепосочените данни са предоставени в придружаващия работен документ на службите на Комисията, раздел 1. Там са представени допълнителни доказателства за тенденциите при ПЧИ по държави членки и сектори, за произхода на чуждестранните инвеститори в ЕС-27 и за полупроводниците.

ГЛАВА 2 — ЗАКОНОДАТЕЛНИ ПРОМЕНИ В ДЪРЖАВИТЕ ЧЛЕНКИ ПРЕЗ 2023 г.

Регламентът на ЕС за скрининг на ПЧИ и механизмите на държавите — членки на ЕС, за скрининг на ПЧИ

За да се защити Съюзът от потенциално рискови чуждестранни инвестиции от трети държави, е наложителен ефективен национален механизъм за скрининг във всички държави членки. През цялата 2023 г. Европейската комисия продължи да насърчава всички държави членки да приемат и прилагат национални механизми за скрининг на ПЧИ, за да се гарантира, че Комисията и всички държави членки разполагат с подходящи инструменти за идентифициране и справяне с рискови сделки, като по този начин допринасят за защитата на колективната сигурност на Съюза. Това придоби особено значение през последните години. Например в съвместното си съобщение относно „Европейска стратегия за икономическа сигурност“, което има за цел да сведе до минимум рисковете, произтичащи от определени икономически потоци в контекста на повишено геополитическо напрежение и ускорени технологични промени, Комисията и върховният представител призоваха всички държави членки, които все още не са въвели национални механизми за скрининг на ПЧИ, да направят това без по-нататъшно забавяне[9].

Освен това Европейската комисия продължи да насърчава привеждането в съответствие на националните механизми за скрининг и практиките за скрининг. Тя оказа съдействие на държавите членки с технически и стратегически насоки, срещи и обмен на информация, по-специално относно най-добрите практики. Въпреки това продължават да съществуват значителни различия между националните механизми за скрининг, по-специално по отношение на това какво представлява официалният скрининг на ПЧИ (с който се задейства уведомяването за ПЧИ на механизма на ЕС за сътрудничество), сроковете в рамките на националните процедури за скрининг, секторния обхват на националните механизми за скрининг и изискванията за уведомяване на националните органи от страните по сделката. Преодоляването на тези различия е една от обосновките за неотдавнашното законодателно предложение на Европейската комисия, описано по-подробно в глава 4.

[9] Европейска комисия (2023 г.), Съвместно съобщение до Европейския парламент, Европейския съвет и Съвета „Европейска стратегия за икономическа сигурност“, JOIN(2023) 20 final.

Преглед на дейностите на държавите членки за скрининг на ПЧИ

Агресивната война на Русия срещу Украйна, трудният геополитически контекст с произтичащите от това нови и нововъзникващи рискове за сигурността изведоха на преден план критичните (авангардни) технологии/сектори и инфраструктура. Вследствие на това много държави — членки на ЕС, приеха нови национални механизми за скрининг (7 държави членки) или актуализираха и разшириха съществуващите (10 държави членки) в отговор на променящите се обстоятелства.

През 2023 г. четири държави членки без механизъм за скрининг започнаха консултативни или законодателни процеси за създаване на национален механизъм за скрининг, а една държава членка публикува оценката на своя съществуващ механизъм. До края на 2023 г. 23 държави — членки на ЕС, са приели законодателство за скрининг на ПЧИ в сравнение с 14 държави членки през 2021 г. към момента на влизане в сила на механизма на ЕС за сътрудничество. Освен това, както е посочено по-долу, от края на годината, което е и крайната дата на настоящия доклад, България също се присъедини към държавите с действаща система (вж. също картата по-долу).

Географски преглед на законодателната ситуация в държавите — членки на ЕС

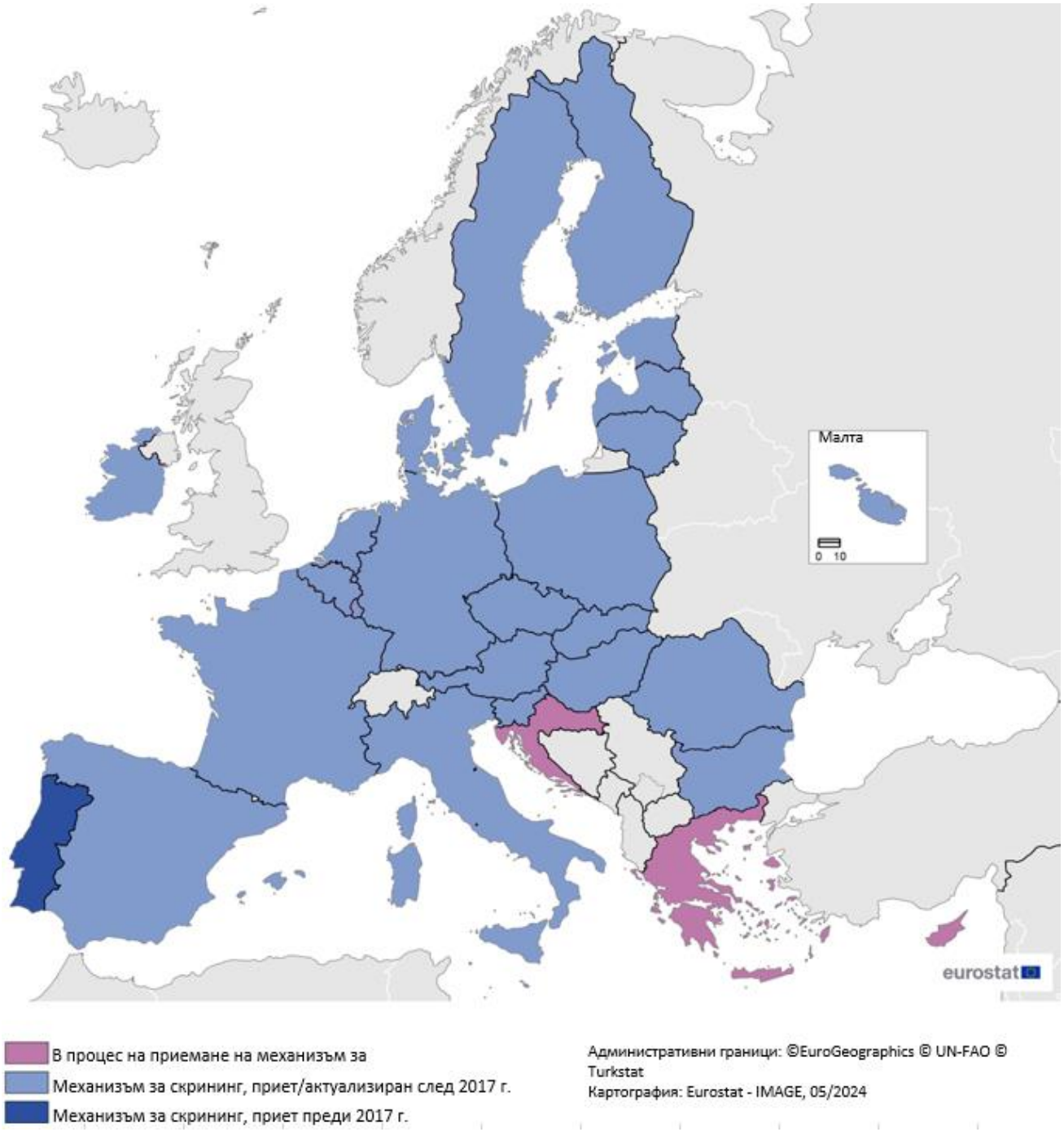

Развитие в механизмите на държавите — членки на ЕС, за скрининг на ПЧИ през 2023 г.

Досега всички 27 държави — членки на ЕС:

- са имали национален механизъм за скрининг на ПЧИ; или
- са приели нов национален механизъм за скрининг на ПЧИ; или
- са изменили съществуващ механизъм; или
- са започнали консултативен или законодателен процес, който се очаква да доведе до приемането на нов механизъм или до изменения на съществуващ механизъм.

В таблицата по-долу е представен преглед на ситуацията и промените в положението от законодателна гледна точка на всички 27 държави членки до 31 март 2024 г.[10].

Въведен национален механизъм за скрининг на ПЧИ (без законодателни промени)	Австрия, Литва, Малта, Португалия, Финландия и Чехия
Държави членки, които са изменили съществуващ механизъм	Германия, Дания, Испания, Италия, Латвия, Нидерландия, Полша, Словения, Унгария и Франция
Държави членки, които са приели нов национален механизъм за скрининг на ПЧИ	Белгия, България, Естония, Ирландия, Люксембург, Румъния, Словакия и Швеция
Държави членки, провели консултативен или законодателен процес, който се очаква да доведе до приемането на нов механизъм	Кипър, Гърция и Хърватия

Повечето национални законодателни промени бяха във връзка с четири основни аспекта: приемане на актове за прилагане на неотдавнашно законодателство за създаване на национален механизъм за скрининг на ПЧИ, подобряване на процедурите за скрининг, разширяване на обхванатите сектори и удължаване на валидността на временните национални механизми.

Процес на приемане на нови механизми за скрининг на ПЧИ

В Белгия механизмът за скрининг на ПЧИ, приет през ноември 2022 г., започна да функционира през юли 2023 г. В България на 22 юни 2023 г. в парламента беше предложен за разглеждане механизъм за скрининг със законопроект за изменение и допълнение на Закона за насърчаване на инвестициите. Предложението беше прието на 22 февруари 2024 г., а новото законодателство беше обнародвано на 6 март 2024 г. Естония прие Закон за оценка на устойчивостта на чуждестранните инвестиции през януари

[10] За повече подробности вж. придружаващия работен документ на службите на Комисията.

2023 г., който влезе в сила през септември 2023 г. В Ирландия Законът за скрининг на сделки с трети държави беше приет през октомври 2023 г. и се очаква да започне да функционира през третото тримесечие на 2024 г. Люксембург прие национален механизъм за скрининг през юли 2023 г., който влезе в сила през септември 2023 г. На 29 ноември 2022 г. Словакия прие нов всеобхватен механизъм за скрининг, който влезе в сила през март 2023 г. В Швеция новият механизъм за скрининг на ПЧИ влезе в сила през декември 2023 г.

През 2023 г. Кипър финализира законопроекта за създаване на механизъм за скрининг на ПЧИ, а преразгледаният проектозакон понастоящем се разглежда от Камарата на представителите. В Гърция проектопредложението относно скрининга на ПЧИ беше изменено, за да се включат различни прагове, които задействат процедура за скрининг и изисквания за уведомяване. През октомври 2023 г. Хърватия сформира работна група, натоварена с изготвянето на законодателно предложение за създаване на механизъм за скрининг на ПЧИ.

Актуализиране на съществуващите механизми за скрининг на ПЧИ

В Дания с измененията на механизма за скрининг на ПЧИ беше въведен нов процес на разглеждане на случаите с два отделни етапа и обхватът на законодателството беше разширен, така че да включва търгове, които се отнасят конкретно до проекта „Energy Island“ („Енергиен остров“) в Балтийско море. Франция удължи за втори път задължението за чуждестранните инвеститори да уведомяват за инвестиции, когато придобиват най-малко 10 % от правата на глас в дружествата, регистрирани на фондовата борса. Въз основа на продължителността и степента на трудност на всеки отделен случай Германия въведе такси за скрининг на сделките с ПЧИ и постепенно наложи задължително подаване онлайн (от януари 2024 г.) на заявки за скрининг.

В Унгария с нов правителствен указ се определят условията, при които националният механизъм за скрининг се прилага по отношение на продажбата на активи с цел непрекъснатост на стопанската дейност на длъжника при извънредно положение. Италия въведе „спешни разпоредби за защита на потребителите по отношение на икономическите и финансовите дейности и стратегическите инвестиции“ и измени процедурата за скрининг по отношение на критичните технологии. Латвия създаде институция, която отговаря за скрининга на ПЧИ, и допълнително разработи процедури за скрининг. Нидерландия прие правилата за прилагане на своя междусекторен механизъм за скрининг (който беше приет през 2022 г. и влезе в сила през юни 2023 г.) и стартира специфичен за сектора механизъм за скрининг за разположени в морето вятърни паркове. Полша добави две вписвания в националния си списък на субектите, в които чуждестранните инвестиции подлежат на задължителен скрининг. Румъния въведе такса за подаване на заявка за всички инвеститори (от ЕС и извън ЕС) и разшири своите механизми за скрининг, така че да обхванат и инвестициите в рамките на ЕС. Словения замени временния механизъм за

скрининг, създаден през 2020 г., с нов постоянен механизъм. Испания прие кралски указ за установяване на специална процедура, съкращаване на сроковете и изясняване на обхвата на механизма за скрининг в областта на обществената сигурност, обществения ред и общественото здраве, и измени процедурите за скрининг по отношение на дейностите в областта на националната отбрана и оръжията и свързаните с тях материали.

По-подробна информация относно законодателните промени, засягащи националните механизми за скрининг на държавите членки, може да бъде намерена в придружаващия работен документ на службите на Комисията. Списък на националните механизми за скрининг, за които е подадено уведомление, може да бъде намерен на уебсайта на Европейската комисия[11].

ГЛАВА 3 — ДЕЙНОСТИ НА ДЪРЖАВИТЕ ЧЛЕНКИ ЗА СКРИНИНГ НА ПЧИ

Регламентът за скрининг на ПЧИ позволява на държавите членки да преразглеждат ПЧИ на своята територия на основания, свързани със сигурността и обществения ред, и да предприемат мерки за справяне със специфични рискове. С него също така се създаде механизъм за сътрудничество между Комисията и органите за скрининг на държавите членки за отделни сделки с ПЧИ. Този механизъм дава възможност за обмен на информация, която позволява както на Комисията, така и на други държави членки да посочват възможните пред други държави членки или в рамките на програми на равнище ЕС рискове за сигурността или обществения ред, произтичащи от сделки с ПЧИ, което позволява да се оценят и смекчат тези рискове. Държавата членка, в която се извършва инвестицията, е тази, която взема решението за скрининга, одобрението, налагането на условия или блокирането на определени инвестиции.

В настоящата глава се предоставя обобщена информация за националните дейности по скрининг през 2023 г. въз основа на годишните доклади на държавите членки до Комисията съгласно член 5 от Регламента. Като цяло държавите членки разгледаха общо 1808 искания за разрешение и случаи *ex officio*12. 56 % от тях бяха подложени на официален скрининг, а около 44 % бяха счетени за недопустими или не изискваха официален скрининг.

[11] Списъкът на механизмите за скрининг, за които държавите членки са подали уведомления (с дата 28 февруари 2024 г.), е на разположение на адрес: https://circabc.europa.eu/rest/download/7e72cdb4-65d4-4eb1-910b-bed119c45d47.

[12] Държавите членки имат различни процедури за скрининг. Следователно докладваните случаи зависят от националните процедури (обхват, предварителна или последваща проверка за допустимост и др.). Например някои държави членки обявиха случаи за недопустими преди провеждането на официална процедура за скрининг, докато други първо подложиха случаите на официален скрининг и едва след това ги декларираха за недопустими. Графиките и цифрите, докладвани в настоящата глава, имат за цел да опишат средното развитие на дейностите по скрининг на държавите членки и се основават на докладването на данни от държавите членки.

Фигура 6 — Дейности на държавите членки за скрининг на ПЧИ

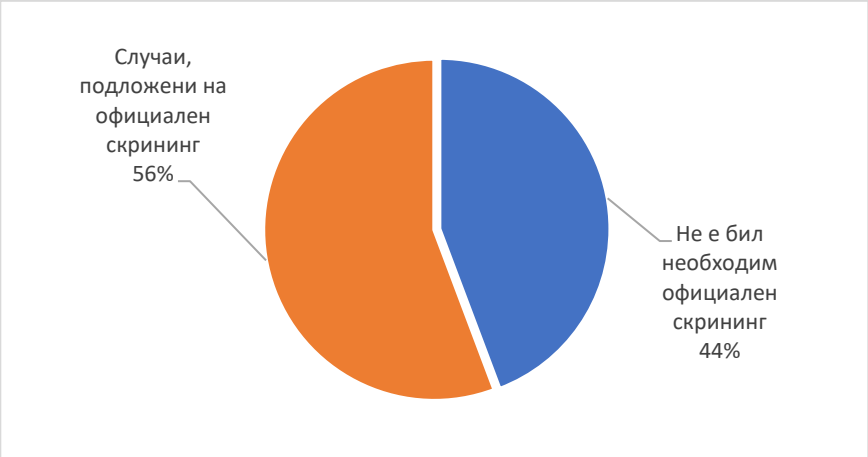

Източник: докладваните данни от страна на държавите членки.

Сравнението с миналата година показва сходна картина, като 55 % от случаите са били подложени на официален скрининг, а 45 % не са се нуждаели от такъв. От случаите, подлежали на официален скрининг през 2023 г. и за които държавите членки докладваха за взето решение, по-голямата част (85 %) са били разрешени без налагане на условия. Това означава, че сделката е била одобрена, без да се изискват никакви действия от страна на инвеститора. В сравнение с предходната година държавите членки разрешиха малко по-висок дял на подлежащите на официален скрининг сделки без условия (тази цифра беше 86 % през 2022 г.).

Паралелно с това 10 % от решенията са включвали одобрение под условие или със смекчаващи мерки. Този дял е малко по-висок в сравнение с 2022 г., когато 9 % от случаите включваха разрешаване с налагане на условия или смекчаващи мерки. В тези случаи националните органи за скрининг са изисквали определени действия, гаранции и ангажименти от страна на инвеститорите, преди да одобрят планираната пряка чуждестранна инвестиция.

И накрая, националните органи в крайна сметка са блокирали сделки в 1 % от всички решени случаи (същото като миналата година). Освен това 4 % от заявките са оттеглени от страните, преди да бъде взето официално решение.

Фигура 7 — Съобщени решения по отношение на ПЧИ

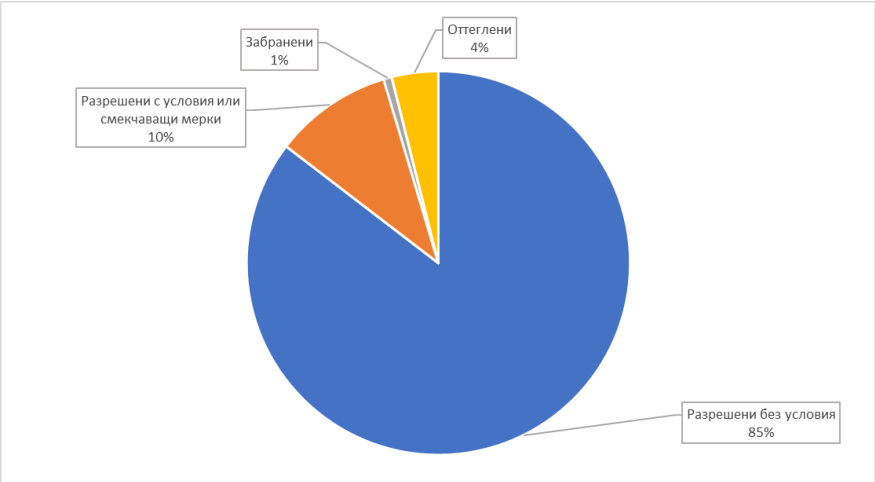

Източник: докладваните данни от страна на държавите членки.

В заключение, горепосочените констатации водят до следните изводи:

- Делът на подлежалите на официален скрининг случаи възлиза на 56 % от всички искания за разрешение, подадени от страните по сделката до националните органи и разгледани от националните органи по тяхна собствена инициатива. Това представлява леко увеличение в сравнение с предходната година (55 %).
- Повечето сделки, за които е докладвано решение, са били разрешени без никакви условия (85 %), което е слабо понижение спрямо дела им през 2022 г. (86 %). Това показва, че увеличаването на броя на подлежалите на официален скрининг сделки не е довело до по-рестриктивен инвестиционен климат, а повишава осведомеността на държавите членки и на Комисията относно потенциално рисковите ПЧИ.
- Що се отнася до разрешенията с налагане на условия, делът на случаите, в които са били наложени смекчаващи мерки (10 %), е малко по-висок, отколкото през 2022 г. (9 %).
- Делът на операциите, блокирани от държавите членки, остана около 1 %, което съответства на средната стойност през последните години.
- Като цяло тези цифри показват стабилност, което потвърждава, че ЕС остава отворен за ПЧИ и държавите членки блокират само случаите, които представляват много сериозни заплахи за сигурността и обществения ред.

ГЛАВА 4 — МЕХАНИЗЪМ ЗА СЪТРУДНИЧЕСТВО НА РАВНИЩЕТО НА ЕС В ОБЛАСТТА НА СКРИНИНГА НА ПЧИ

1. Уведомления и други действия, предприети съгласно Регламента за скрининг на ПЧИ

<u>а) Преглед на дейността през 2023 г.</u>

През 2023 г. 18 държави членки подадоха общо 488 уведомления[13] съгласно член 6 от Регламента за скрининг на ПЧИ в сравнение с 421 уведомления, подадени от 17 държави членки през 2022 г.[14]. Седем държави членки, а именно Австрия, Дания, Франция, Германия, Италия, Румъния и Испания, са подали 85 % от тези уведомления, а четири държави членки — 69 % от уведомленията[15]. Сделките, за които е изпратено уведомление, се различават значително по сектори на целевото дружество, стойност на сделката и произход на крайните инвеститори, наред с други параметри.

На картата по-долу са показани уведомленията по механизма за сътрудничество на равнището на ЕС през 2023 г.

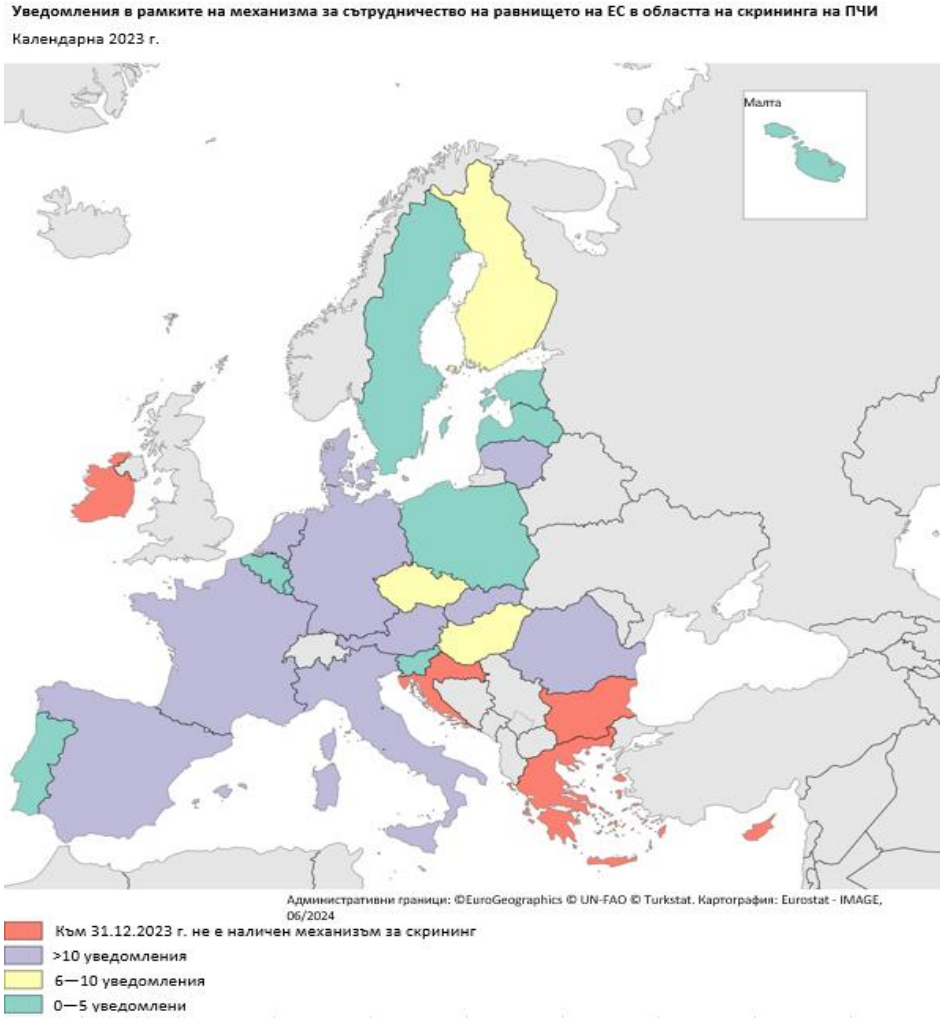

Източник: докладваните данни от страна на държавите членки.

[13] През същия период Комисията използва и механизма за сътрудничество по отношение на ПЧИ, които не са подложени на скрининг (член 7), което не е отразено в статистическите данни по-долу.

[14] Вж. https://ec.europa.eu/transparency/documents-register/detail?ref=COM(2023)590&lang=bg.

[15] През 2022 г. този дял беше 66 %, през 2021 г. — 70 %, а през 2020 г. — 86 %.

На картата по-горе е посочен броят на ПЧИ, съобщени от държавите членки на други държави членки и на Комисията в рамките на механизма на ЕС за сътрудничество в областта на скрининга на ПЧИ. През 2023 г. от 18-те държави членки с въведен национален механизъм за скрининг 10 държави членки подадоха повече от 10 уведомления, две — между 6 и 10 уведомления, а пет — по-малко от 5 уведомления.

През годините броят на уведомленията на година непрекъснато се е увеличавал. През 2021 г. те са били 414; през 2022 г. — 421 г., а през 2023 г. — 488 г. Това представлява ръст от 18 % спрямо резултатите за периода 2021—2023 г. Това увеличение не се дължи само на факта, че броят на държавите членки, подали уведомления в рамките на механизма за сътрудничество, се е увеличил от 14 през 2021 г. на 18 през 2023 г. Дори и да се запази постоянен броят на уведомяващите държави, т.е. да се отчитат само държавите, в които са налични данни и за трите години, увеличението на уведомленията възлиза на 8 %, което вероятно отразява и увеличаването на обхвата на националните механизми за скрининг (вж. глава 2 и работния документ на службите на Комисията за описание на съответните законодателни промени в държавите членки).

б) Основни сектори[16] на ПЧИ, за които е подадено уведомление в рамките на механизма за сътрудничество

Петте сектора с най-голям брой сделки през 2023 г. са били преработващата промишленост[17], СРИТПД[18], търговията на едро и дребно[19], финансовите дейности[20] и професионалните дейности[21], като на тях се падат съответно 23 %, 21 %, 14 %, 11 % и 11 % от сделките. Това положение е много сходно с миналогодишното, когато едни и същи сектори (преработващата промишленост, СРИТПД и търговията на едро и дребно)

[16] Съгласно общия подход за водещ показател е избран първичният сектор на дейност. Това е в съответствие и с информацията, съдържаща се във всички секторни графики в работния документ на службите на Комисията, придружаващ настоящия годишен доклад.

[17] Преработващата промишленост обхваща дейностите на дружествата, които участват в трансформацията на суровини в нови продукти. Това включва например производството на: електрическо оборудване и двигатели, индустриални машини и оборудване, оръжия и боеприпаси, фармацевтични продукти и др.

[18] СРИТПД е създаване и разпространение на информация и творчески продукти; далекосъобщения. Тук се включват дейностите на дружества, предоставящи основни инфраструктури и инструменти за създаване, споделяне и разпространение на знания. Това са например компютърно програмиране, публикуване на софтуер, обработка и хостинг на данни, безжични далекосъобщителни дейности и др.

[19] Търговията на едро и дребно включва дейности, свързани с фармацевтични стоки, химически продукти, електронни и далекосъобщителни оборудване и консумативи, компютри, периферно компютърно оборудване и софтуер, метали и метални руди и др.

[20] Финансовите дейности обхващат дейности, извършвани от холдинги, фондове или подобни субекти във финансовия сектор, които имат за цел придобиването на конкретно (дялово) участие или контрол в целево дружество. Например това включва управление на фондове, дейности на холдингови дружества, финансови услуги, застрахователни дейности и др.

[21] Професионалните дейности включват дейности на адвокатски и счетоводни дружества, както и консултантски и инженерни дейности. Това са например дейности на централни офиси, проучване на пазара и изследване на общественото мнение, консултантски услуги, научноизследователска и развойна дейност в областта на биотехнологиите и др.

са заемали първите три места в същия ред[22]. От друга страна, уведомленията, свързани с финансови дейности, са придобили по-голямо значение. И накрая, през 2023 г. уведомленията по отношение на енергийния сектор са представлявали 6 % от общия брой на уведомленията, а уведомленията по отношение на други сектори[23] — 14 %.

Фигура 8 — Разбивка по сектори на всички уведомления през 2023 г.

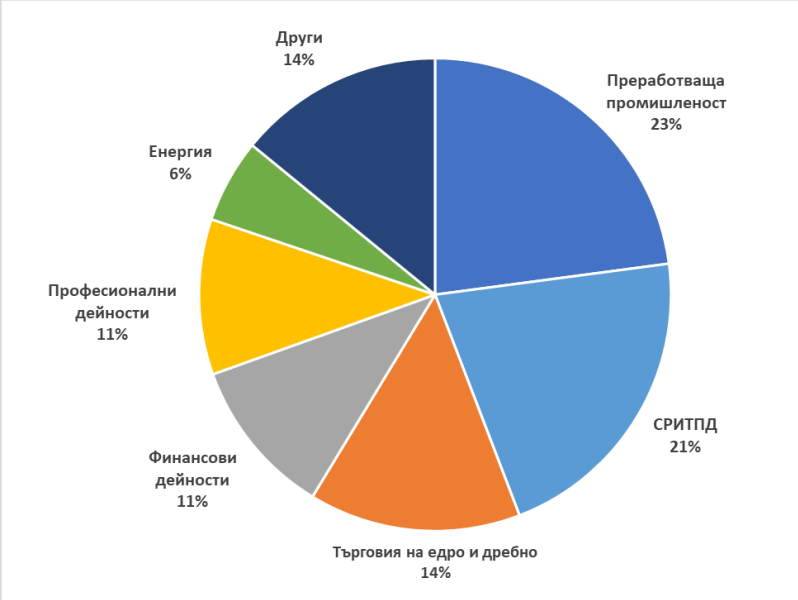

Източник: уведомленията от държавите членки.

<u>в) Стойност на ПЧИ, за които е подадено уведомление в рамките на механизма за сътрудничество</u>

Що се отнася до стойността на сделките, по-голямата част (53 %) от тях са били на стойност[24] под 500 милиона евро (49 % през 2022 г.). 29 % от сделките са били на стойност 500 милиона евро и повече (28 % през 2022 г.).

[22] Следва да се отбележи, че резултатите не са пряко съпоставими, тъй като миналата година всички сектори са отчетени с еднаква важност, което е довело до по-голям брой сектори отколкото сделки.

[23] Категорията „други“ обхваща всички други сектори под 5 %, а именно: транспорт, административни дейности, здравеопазване, недвижими имоти и др.

[24] Стойността, когато е налична, се отнася до общата стойност на сделката, от която е част сделката, за която е постъпило уведомление.

Фигура 9 — Съответна стойност за всяка сделка с ПЧИ, за която е постъпило уведомление през 2023 г.[25]

Източник: уведомленията от държавите членки.

г) Процедура и време, което отнема приключването на случаи за ПЧИ

В съответствие с Регламента за скрининг на ПЧИ сделките с ПЧИ, за които държавите членки са уведомили, се оценяват от Комисията на два възможни етапа. Всички сделки, за които е постъпило уведомление, подлежат на предварителна оценка („етап 1“), като само ограничен брой преминават към етап 2, който предполага по-подробна оценка на случаите, които биха могли евентуално да засегнат сигурността или обществения ред в повече от една държава членка или да създадат рискове за проекти или програми от интерес за Съюза. Случаите в етап 2 могат да бъдат приключени със становище на Комисията, както е предвидено в Регламента за скрининг на ПЧИ. Тези становища обаче остават поверителни съгласно член 10 от Регламента. В становището може да се съобщи, че Комисията счита, че има вероятност ПЧИ да окажат отрицателно въздействие върху сигурността или обществения ред в повече от една държава членка или проект или програма от интерес за Съюза, и да се препоръчат подходящи мерки за разглеждане, или може да се сподели съответната информация във връзка с ПЧИ, които са подложени на скрининг, за да се предостави информация за оценката и окончателното решение на уведомяващата държава членка.

През 2023 г. Комисията приключи 92 % от 488-те случая на етап 1 (87 % през 2022 г.), а останалите 8 % от сделките преминаха към етап 2, като от уведомяващата държава членка беше поискана допълнителна информация. Комисията издаде становище за по-малко от 2 % от сделките, за които е постъпило уведомление.

[25] „Неприложимо“ включва непосочени, липсващи/неоповестени и неприложими стойности.

Фигура 10 — Случаи, приключени на етапи 1 и 2

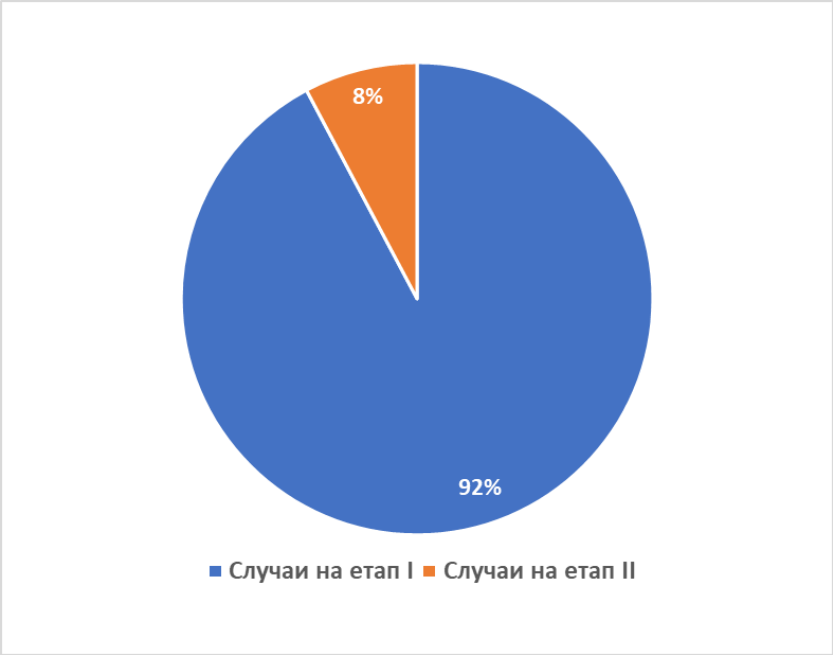

Източник: уведомленията от държавите членки.

При започване на етап 2 Комисията изисква от уведомяващата държава членка допълнителна информация, която варира в зависимост от сделката и подробността на информацията в подкрепа на уведомлението[26]. Тази информация се изисква с цел по-добра оценка на значението на целевото дружество и/или на потенциалните заплахи, които представлява чуждестранният инвеститор.

През 2023 г. държавите членки участваха в механизма за сътрудничество, наред с другото, като изготвиха коментари относно сделки с ПЧИ, извършени в друга държава членка. Делът на случаите, по които държавите членки са отправили коментари, възлиза на около 6 % — малко под дела от 7 % за 2022 г.[27]. Делът на държавите членки, които отправят коментари към други държави членки, остана непроменен на около една трета.

д) Основни сектори на ПЧИ, за които е подадено уведомление в рамките на механизма за сътрудничество, предмет на подробната оценка на риска за сигурността, извършена от Комисията („етап 2“)

[26] Формулярът за уведомлението: искането за информация от инвеститор за целите на уведомленията съгласно член 6 от Регламента служи за уеднаквяване в определена степен и за осигуряване на минимално ниво на информация за сделката, инвеститора и целевото дружество, предвидена в уведомленията съгласно Регламента. Формулярът е достъпен на адрес https://policy.trade.ec.europa.eu/enforcement-and-protection/investment-screening_en.

[27] Моля, имайте предвид, че няколко държави могат да издадат коментар за една и съща сделка; такъв беше случаят с няколко сделки.

Основният сектор за етап 2 е преработващата промишленост, на която се падат 39 % от всички сделки. Вторият най-важен сектор е СРИТПД, който обхваща почти една четвърт от всички случаи на етап 2 (фигура 11). Освен това случаите на етап 2, свързани с професионални дейности, търговия на едро и дребно, както и финансови дейности, също бяха многобройни, като представляваха съответно 10 %, 10 % и 8 % от случаите на етап 2.

Фигура 11 — Основни целеви сектори, с които са свързани случаите на етап 2 през 2023 г.

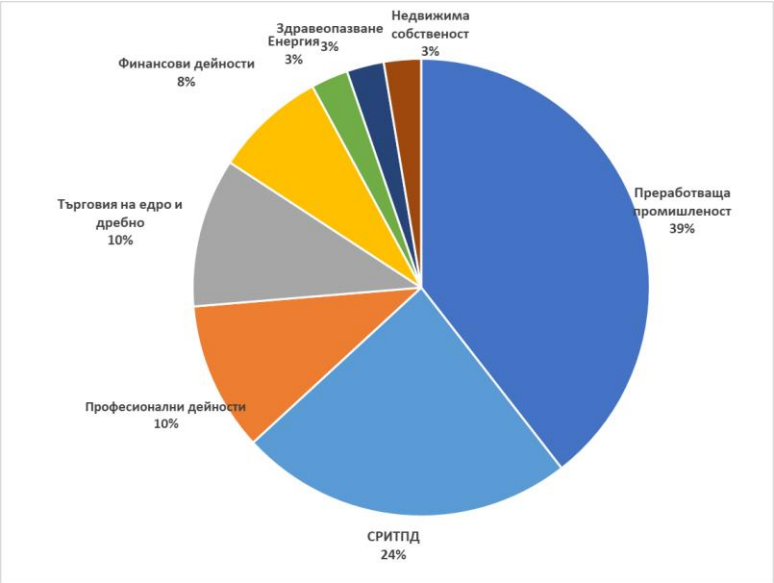

Източник: уведомленията от държавите членки.

Като се има предвид значението на сектора на преработващата промишленост, на фигура 12 е представен преглед на факторите[28], използвани за оценка на критичността на сделките в сектора на преработващата промишленост по отношение на сигурността и обществения ред. Най-често използваният фактор — с дял от 51 %, е свързан със случаите, в които сделката включва инвестиции в критични технологии. Вторият по важност фактор е, когато сделката включва инвестиции в критична инфраструктура — с 34 %, следван от доставката на критични суровини — с 13 %. И накрая, достъпът до чувствителна информация (включително лични данни) представлява едва 2 %.

[28] Тези фактори са посочени в член 4 от Регламента за скрининг на ПЧИ. Следва да се отбележи, че за една сделка може да има няколко фактора, използвани за оценка на критичността на дадена ПЧИ за сигурността и обществения ред.

Фигура 12 — Фактори, водещи до случаи на етап 2 в сектора на преработващата промишленост

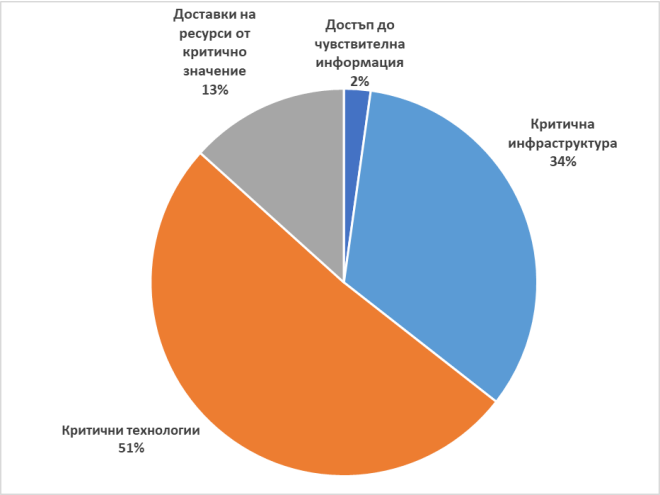

Източник: уведомленията от държавите членки.

Ако разгледаме по-подробно уведомленията, свързани с критичните технологии, които касаят случаи на етап 2 (както е показано на фигура 13), дейностите, свързани с отбраната, представляват 26 % от тези случаи, следвани от авиокосмическия сектор — с 22 %, и полупроводниците — със 17 %. Останалите други критични технологии представляват 35 %. Сред тях са киберсигурността, изкуственият интелект, ядрените технологии, биотехнологиите и нанотехнологиите.

Фигура 13 — Видове критични технологии в случаите на етап 2

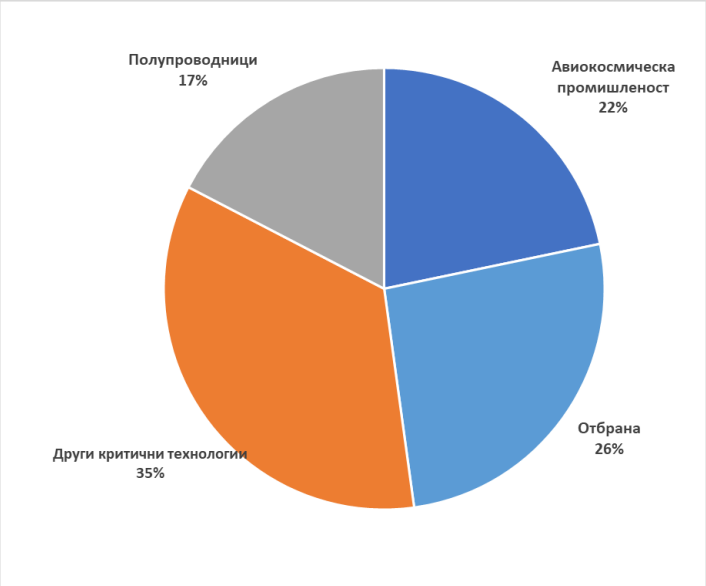

Източник: уведомленията от държавите членки.

През 2023 г. пет държави членки са представлявали над 60 % от случаите на етап 2, което е намаление на концентрацията в сравнение с 2022 г., когато петте държави членки с най-голям брой уведомления за случаи, довели до етап 2 за Комисията, са представлявали 91 % от случаите на етап 2.

е) Произход на крайните инвеститори при ПЧИ, за които е подадено уведомление в рамките на механизма за сътрудничество

От 488-те случая, за които са изпратени уведомления през 2023 г., шестте основни държави на произход са САЩ, Обединеното кралство, Обединените арабски емирства, Китай (включително Хонконг), Канада и Япония. Делът на САЩ като инвеститор леко се е увеличил от 32 % през 2022 г. на 33 % от всички сделки през 2023 г. Аналогично, що се отнася до сделките, за които е постъпило уведомление, през 2023 г. предприятията от Обединеното кралство са представлявали по-голям дял — 11 % в сравнение с 8 % през 2022 г. Заслужава да се отбележи нарастването на сделките от Обединените арабски емирства, чийто дял се е увеличил повече от два пъти в общия брой на сделките — от 3 % през 2022 г. на 7 % през 2023 г. ПЧИ от Китай (включително Хонконг) се нареждат на 4-то място през 2023 г. по отношение на общия брой сделки с дял от 6 % (малко увеличение спрямо 5,4 % през 2022 г.)[29]. И накрая, инвеститорите от Канада и Япония са имали дял съответно от 5 % и 4 % от общия брой сделки.

33 %[30] от случаите, за които е постъпило уведомление, са с произход от юрисдикции, различни от шестте най-големи държави, в сравнение с 2022 г., когато този процент е бил 41 %. Това бележи ясно увеличаване на концентрацията на произход в шестимата най-големи крайни инвеститори. Това е отразено и във факта, че през 2023 г. крайните инвеститори са били от 43 различни юрисдикции, а през 2022 г. те са били от 52 страни.

[29] Забележка: при разглеждането на сделките с участието на инвеститори от Китай (без Хонконг) техният дял е останал непроменен в сравнение с 2022 г. — 5 % от общия брой на сделките.

[30] Сред държавите със значителен дял, наред с другото, са Каймановите острови, Сингапур и Швейцария с дял от 2 % за всяка от тях. ПЧИ от Русия и Беларус, за които е подадено уведомление в рамките на механизма за сътрудничество, представляват 1,6 % от общия размер на оставащите инвестиции на равнището от предходната година.

Фигура 14 — Произход на крайните инвеститори в случаите през 2023 г.

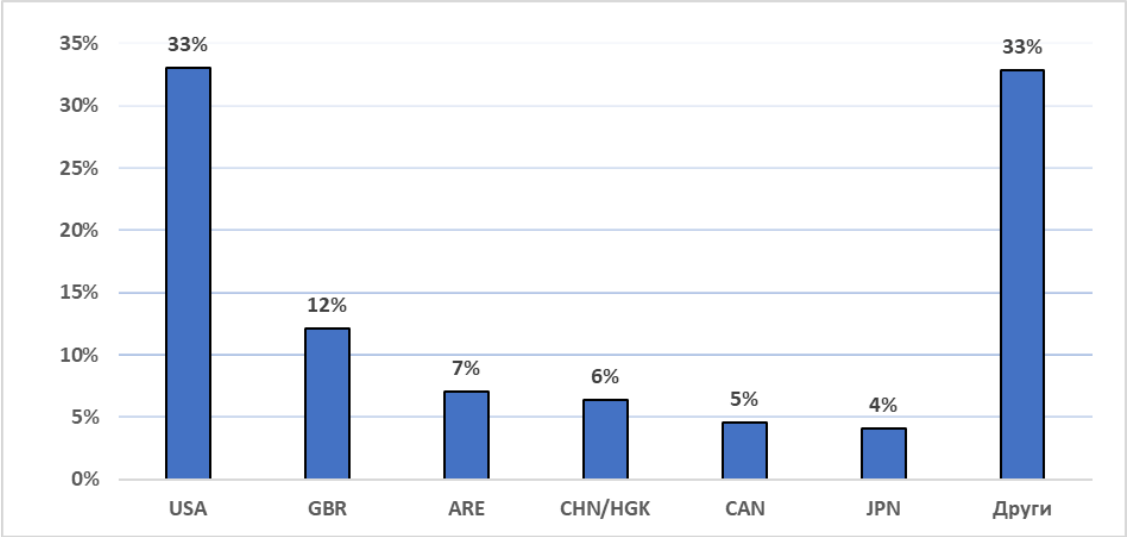

Източник: уведомленията от държавите членки.

ж) Уведомяване за сделки с ПЧИ от няколко юрисдикции в рамките на механизма за сътрудничество и техния основен сектор

От всички случаи, за които е постъпило уведомление през 2023 г., 36 % от уведомленията се отнасят до сделки, подложени на скрининг в няколко държави членки (спрямо 29 %, 28 % и 20 % в първия, втория и третия годишен доклад)[31]. Основните сектори, предмет на такива уведомления, бяха: СРИТПД — с дял от 23 %, преработващата промишленост — с дял от 21 %, търговията на едро и дребно — с дял от 19 %, професионалните дейности — с дял от 13 %, и енергетика — с дял от 5 %. Други сектори, сред които административните дейности, финансовият, здравният и транспортният сектор, представляват 20 % от сделките с ПЧИ от няколко юрисдикции.

Таблица — Сделки с ПЧИ от няколко юрисдикции и основни сектори

СРИТПД — 23 %
Преработваща промишленост — 21 %
Търговия на едро и дребно — 19 %
Професионални дейности — 13 %
Енергетика — 5 %
Други — 20 %

Източник: уведомленията от държавите членки.

з) Сътрудничество по отношение на ПЧИ, които не са подложени на скрининг

[31] „Сделки с ПЧИ от няколко юрисдикции“ в този контекст се отнася до сделки с ПЧИ, при които целевото дружество е корпоративна група с присъствие в повече от една държава членка (и евентуално в трети държави), например чрез дъщерни дружества в повече от една държава членка. За такива сделки може да бъде изпратено уведомление от повече от една държава членка, ако сделката попада в обхвата на техния механизъм за скрининг и те започнат официален скрининг.

Регламентът за скрининг на ПЧИ позволява на държавите членки и на Комисията да обменят информация относно ПЧИ, за които не е било направено уведомление в рамките на механизма за сътрудничество, а в случай че другите държави членки или Комисията установят рискове, свързани със сигурността или обществения ред, могат да бъдат предоставени коментари или становище. През 2023 г. Комисията използва тази процедура, макар и в много ограничена степен, за да проучи сделките, които не са предмет на скрининг.

Заключения относно механизма за сътрудничество на равнището на ЕС в областта на скрининга на ПЧИ

На първо място, скринингът на ПЧИ продължава да бъде незаменим инструмент, допринасящ за защитата на колективната сигурност на ЕС срещу потенциално рискови сделки от трети държави.

Второ, значението на сътрудничеството на ЕС в областта на скрининга на ПЧИ продължава да нараства, особено в напрегнатия геополитически контекст. Това заключение се подкрепя и от нарастващия брой случаи, за които е подаден сигнал в рамките на механизма за сътрудничество, като през 2023 г. държавите — членки на ЕС, са изпратили с 67 уведомления повече отколкото през 2022 г. Освен това е налице ръст от 18 % на случаите, за които е подадено уведомление, спрямо резултатите за периода 2021—2023 г. В същото време концентрацията на произход на уведомленията остана доста висока, като 85 % от всички уведомления са с произход от седем държави членки. Следва също така да се отбележи, че не всички държави членки с механизъм за скрининг са подали уведомление за поне една сделка в рамките на механизма за сътрудничество през 2023 г.

Трето, на фона на твърдия ангажимент на Съюза за отворена глобална инвестиционна среда Комисията продължи да използва механизма за сътрудничество като ограничен и целенасочен инструмент в изключителни случаи, когато има вероятност дадена ПЧИ да окаже отрицателно въздействие върху сигурността или обществения ред. От 488-те случая, за които са постъпили уведомления през 2023 г., по-голямата част (92 %) са приключени на етап 1, т.е. в рамките на 15 дни след уведомлението от държавите членки, извършващи скрининга, като само 8 % от случаите, за които е постъпило уведомление, са били подложени на подробна оценка на риска за сигурността от страна на Комисията. Това показва увеличение на броя и дела на случаите, за които е постъпило уведомление и за които Комисията е установила, че не са критични, в сравнение с миналата година (87 % от уведомленията). През 2023 г. становища на Комисията бяха издадени в по-малко от 2 % от случаите.

Четвърто, преработващата промишленост продължава да бъде най-важният сектор за случаите на етап 2, като на нея се падат почти 40 % от сделките, за които е постъпило уведомление през 2023 г. Разглеждайки определящите фактори за необходимостта от задълбочени оценки на риска за сигурността на етап 2, стигаме до заключението, че уместността на целта за „критични технологии“ е била фактор, предизвикващ допълнителна оценка в повечето случаи (51 %). Ако разгледаме по-подробно

уведомленията, свързани с критичните технологии, които касаят случаи на етап 2, се вижда, че дейностите, свързани с отбраната, представляват 26 % от тези случаи, следвани от авиокосмическия сектор — с 22 %, и полупроводниците — със 17 %.

Пето, повечето инвеститори продължават да бъдат от същите две юрисдикции — САЩ и Обединеното кралство — чийто дял като цяло се е увеличил от 32 % и 8 % през 2022 г. съответно на 33 % и 12 % през 2023 г. В същото време делът на инвеститорите от Обединените арабски емирства е нараснал повече от два пъти — от 3 % през 2022 г. на 7 % през 2023 г. И накрая, делът на крайните инвеститори с произход от Китай е останал постоянен.

И накрая, наблюдаваме нарастващ брой сделки с ПЧИ от няколко юрисдикции, които представляват повече от една трета от всички уведомления през 2023 г. Предложението на Комисията за преглед на Регламента за скрининг на ПЧИ, описано в следващия раздел, предлага, наред с другото, структурно решение за ефикасната оценка на сделките с ПЧИ от няколко юрисдикции в сравнение с настоящите *ad hoc* неформални договорености.

2. Наскоро предприети действия в областта на скрининга на ПЧИ и перспективи: предложение за преглед на Регламента за скрининг на ПЧИ

Като продължение на Европейската стратегия за икономическа сигурност от юни 2023 г., на 24 януари 2024 г. Комисията прие пет инициативи[32] за укрепване на икономическата сигурност на ЕС във време на нарастващо геополитическо напрежение. Една от тези инициативи е законодателно предложение за преглед на действащия Регламент за скрининг на ПЧИ.

Настоящото законодателно предложение се основава на опита, натрупан от Комисията и държавите членки при прегледа на над 1200 сделки с ПЧИ, за които държавите членки са уведомили през предходните три години съгласно действащия Регламент за скрининг на ПЧИ. То се основава и на резултатите от възложеното проучване на ОИСР[33], на обстойна оценка[34] на функционирането на настоящия регламент и на специален доклад на Европейската сметна палата[35].

Оценката на Комисията установи, че Регламентът е оказал положително въздействие върху защитата на сигурността и обществения ред от рискови ПЧИ в ЕС. Важно е също така да се отбележи, че тя показа, че Регламентът не е оказал възпиращ ефект върху притока на ПЧИ в ЕС. Въпреки това бяха установени няколко недостатъка, които водят до слабости в системата (като например факта, че все още има държави членки без механизъм за скрининг или че инвестициите на дъщерни дружества или предприятия под

[32] https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_24_363
[33] https://www.oecd.org/en/publications/framework-for-screening-foreign-direct-investment-into-the-eu_f75ec890-en.html
[34] https://ec.europa.eu/transparency/documents-register/detail?ref=SWD(2024)23&lang=en
[35] https://policy.trade.ec.europa.eu/enforcement-and-protection/investment-screening_en

чуждестранен контрол в рамките на ЕС попадат извън механизма за сътрудничество). Освен това, въпреки че сътрудничеството между всички национални органи и Комисията изигра важна роля за повишаване на осведомеността, идентифицирането, оценката и справянето с рискови сделки с ПЧИ, които в противен случай биха били пропуснати, прилагането му доведе до редица предизвикателства, като например управлението на сделки с една и съща стопанска дейност в няколко държави членки („уведомления за сделки с ПЧИ от няколко юрисдикции“). Проверката на тези сделки, които вече съставляват повече от една трета от уведомленията (2023 г.), създаде по-голяма регулаторна сложност за страните по сделките, което наложи по-синхронизирано и координирано разглеждане на тези случаи от националните органи за скрининг. И накрая, съществуващите различия в националните законодателства водят до регулаторна разпокъсаност, тъй като националните механизми за скрининг се различават по своя обхват (видовете дейности и обхванати сектори), процедурните си срокове (продължителност на оценката и решението на националния орган), процедурните изисквания и критериите, прилагани за оценка на рисковете за сигурността и обществения ред. Такава разпокъсаност, която вероятно ще се увеличи с нарастващия брой държави членки, поддържащи механизъм за скрининг, може сериозно да подкопае ефективността и ефикасността на механизма за сътрудничество, да създаде пречки на вътрешния пазар и да намали привлекателността на ЕС за чуждестранни инвестиции.

В крайна сметка тези недостатъци подкопават способността на Комисията и държавите членки да идентифицират и да се справят с потенциално широк обхват от рискови сделки. Законодателното предложение за преглед на Регламента[36] има за цел да отстрани тези недостатъци и да подобри ефективността на системата чрез:

- гарантиране, че всички държави членки разполагат с механизъм за скрининг с по-добре хармонизирани национални правила, като същевременно се оставя възможност на държавите членки да вземат предвид своите собствени съображения за национална сигурност при разработването на механизмите си за скрининг;
- определяне на минимален сбор от сектори, в които всички държави членки трябва да извършват скрининг на чуждестранните инвестиции; Това включва стратегическите активи на ЕС, които са изброени в приложение I към предложения Регламент като „проекти и програми от интерес за Съюза“, и някои стоки, технологии и образувания от критично значение, при които дадена чуждестранна инвестиция може да навреди на нашата сигурност или обществен ред, които са изброени в приложение II към предложението.
- разширяване на обхвата на скрининга от страна на ЕС, така че да се проверяват и вложенията на инвеститори от ЕС, които са в крайна сметка контролирани от физически лица или предприятия от държава извън ЕС;

[36] https://policy.trade.ec.europa.eu/enforcement-and-protection/investment-screening_en

- процедурни подобрения на механизма за сътрудничество, както и повишаване на отчетността на държавата членка, извършваща скрининга, пред Комисията и другите държави членки.

Освен това в предложението се вземат предвид геополитическите събития, настъпили след влизането в сила на действащия понастоящем регламент. Например след военната агресия на Русия срещу Украйна и последвалия всеобхватен набор от санкции срещу Русия, насочени към отслабване на икономическата ѝ база и лишаване от критични технологии, ефективността на санкциите се измерва само чрез успешното им прилагане и незаобикалянето им. Поради това, за да се запълнят всички потенциални пропуски в прилагането на санкциите в контекста на скрининга на ПЧИ и за по-голяма бдителност по отношение на потенциално рисковите инвестиции от санкционирани лица или образувания в рамките на единния пазар и в рамките на единния пазар, от всички държави членки ще се изисква да преценят дали чуждестранният инвеститор е притежаван или контролиран от санкционирано лице или образувание, или действа от негово име, или дали има вероятност чуждестранният инвеститор да улесни развитието на военните способности на трета държава.

Въпреки че тези промени биха подобрили значително скрининга на чуждестранните инвестиции в ЕС, включително прозрачността и предвидимостта на механизмите и процедурите за скрининг за предприятията, основните принципи на скрининга на инвестициите в ЕС ще останат непроменени. Първо, основанията за скрининг ще продължат да бъдат рисковете за сигурността и обществения ред, поради което скринингът на инвестициите ще остане ограничен и целенасочен инструмент в изключителни случаи, когато дадена чуждестранна инвестиция представлява риск за нашата сигурност или обществен ред. Не се променя, нито се подкопава отвореността на ЕС към чуждестранните инвестиции. Второ, предложението не променя настоящото разделение на отговорностите, при което държавата членка, в която се извършва сделката, разследва и взема решения относно сделката, а Комисията и другите държави членки могат да сигнализират за своите опасения. Трето, основните цели на механизма за сътрудничество между държавите членки и Комисията ще продължат да бъдат защитата на стратегическите активи на ЕС и идентифицирането на рисковете, свързани със сигурността или обществения ред, които е вероятно да засегнат отрицателно повече от една държава членка.

Съветът започна технически обсъждания по предложението през януари 2024 г. и по време на белгийското председателство беше извършена значителна работа за изясняване на основните му аспекти. След изборите през юни 2024 г. новият Европейски парламент ще започне разискванията си по предложението. По предложението бяха проведени консултации с Европейския икономически и социален комитет (ЕИСК) и Комитета на

регионите (КР). ЕИСК прие своето становище на 10 юли 2024 г.[37], а КР се очаква да приеме становище през четвъртото тримесечие на 2024 г.

[37] https://www.eesc.europa.eu/en/our-work/opinions-information-reports/opinions/screening-foreign-investments-union